

Література:

1. (ISC)² Cybersecurity Workforce Study, 2022. URL: <https://www.isc2.org//media/ISC2/Research/2022-WorkForce-Study/ISC2-Cybersecurity-Workforce-Study.ashx>
2. “Organizational cyber maturity: A survey of industries,” McKinsey, August 2021. URL: <https://www.mckinsey.com/capabilities/risk-and-resilience/our-insights/organizational-cyber-maturity-a-survey-of-industries>
3. “Securing your organization by recruiting, hiring, and retaining cybersecurity talent to reduce cyberrisk”, McKinsey, June 2022. URL: <https://www.mckinsey.com/capabilities/risk-and-resilience/our-insights/cybersecurity/securing-your-organization-by-recruiting-hiring-and-retaining-cybersecurity-talent-to-reduce-cyberrisk>

КОМПАНИЯ ҚЫЗМЕТІНІҢ НӘТИЖЕЛІЛІГІН, ӨТІМДІЛІКТІ ЖӘНЕ ТӨЛЕМ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН БАҒАЛАУ

Абленов Д.О., э.ғ.к., профессор

Казахский автомобильно-дорожный институт имени Л.Б.Гончарова

Баланстың өтімділігінің жалпы көрсеткіші кәсіпорынның барлық өтімді қаражаты сомасының барлық төлем міндеттемелерінің (қысқа, орта және ұзақ мерзімді) сомасына қатынасын көрсетеді, егер өтімді қаражат пен төлем міндеттемелерінің әр түрлі топтары қаражаттың түсу және міндеттемелерді өтеу мерзімдері тұрғысынан олардың маңыздылығын ескеретін салмақ коэффициенттерімен көрсетілген сомаларға кірсе. 2022 жылы өтімділіктің жалпы көрсеткіші 0,34-ке төмендеп, жыл соңында 0,68 құрады. Осыған сүйене отырып, кәсіпорынның өтімділігі төмен деп айтуға болады.

Абсолютті өтімділік коэффициенті ($A1/(P1+P2)$) біздің фирманың 2022 жылдың аяғында қысқа мерзімді қарыздың тек 2% - ы жақын арада өтей алатынын көрсетеді.

Сыни өтімділік коэффициенті ($(A1+A2) / (P1+P2)$) біздің фирма 2022 жылдың аяғында дебиторлармен есеп айырысуды уақтылы жүргізген жағдайда дебиторлық берешектің бір айналымының орташа ұзақтығына тең уақыт кезеңіндегі қысқа мерзімді берешекті өтей алатынын көрсетеді.

Ағымдағы өтімділік коэффициенті ($(A1+A2+A3)/(P1+P2)$) біздің фирма 2022 жылдың аяғында барлық айналым қаражаттарын жұмылдыру шартымен (дебиторлармен уақтылы есеп айырысу және дайын өнімді қолайлы сату ғана емес, сонымен қатар материалдық айналым қаражаттарының басқа элементтері қажет болған жағдайда сату) қысқа мерзімді қарызды өтей алатынын көрсетеді.

Осылайша, егер тез арада есеп айырысу қажет болса, компания қиын жағдайға түседі, бірақ егер есеп айырысу шұғыл болмаса, компания өз міндеттемелерін орындайды деп қорытынды жасауға болады [1].

Кәсіпорын қызметінің нәтижелілігін мынадай көрсеткіштермен сипаттауға болады: экономикалық әсер; тиімділік көрсеткіштері; капиталдың өтелу кезеңі; шаруашылық жүргізудің залалсыздық нүктесі.

Экономикалық тиімділік-бұл кәсіпорын қызметінің нәтижесін сипаттайтын абсолютті көрсеткіш (пайда, сатудан түскен кіріс және т.б.). Өндірістік кәсіпорынның экономикалық әсерін сипаттайтын негізгі көрсеткіш-пайда.

Сатудан тыс операциялардан түскен кірістер – бұл басқа кәсіпорынның қызметіне үлестік қатысудан түскен кірістер, акциялар бойынша дивидендтер, облигациялар мен басқа да бағалы қағаздар бойынша кірістер, мүлікті жалға беруден түскен кірістер, алынған өсімпұлдар, сондай-ақ кәсіпорынға тікелей байланысты емес операциялардан түскен табыстар. өнімдерді сату [2].

Өткізуден тыс операцияларға кеткен шығындар - бұл өнім өндірілмеген өндіріс шығындары.

Баланс пайдасы:

$$\Pi_6 = \Pi_p + \Pi_{пр} + \Pi_{вн}. \quad (1)$$

Резервтік қорды серіктестік өз қызметін тоқтатқан жағдайда кредиторлық берешекті жабу үшін құрады. Белгілі бір ұйымдық-құқықтық нысандағы кәсіпорындардың резервтік қорын қалыптастыру міндетті болып табылады. Резервтік қорға аударымдар қолданыстағы нормативтік құжаттарға сәйкес жүзеге асырылады.

Экономикалық тиімділік көрсеткіштерінің шектелуі олардың ресурстарды пайдаланудың сапалы деңгейі мен кәсіпорынның рентабельділік деңгейі туралы қорытынды жасау үшін пайдаланылмауында болып отыр.

Экономикалық тиімділік – алынған нәтижені осы әсерді тудырған шығындармен немесе осы нәтижеге жету үшін пайдаланылған ресурстармен өлшейтін салыстырмалы көрсеткіш [3].

Бұл көрсеткіштердің кейбірі қарастырылды. Мысалы, бұл сәйкесінше негізгі қорларды және айналым қаражаттарын пайдалану тиімділігін сипаттайтын капитал өнімділігінің және айналым қаражатының айналымдылық коэффициентінің көрсеткіштері. Шығынсыз шаруашылық жүргізу нүктесі. Залалсыз шаруашылық жүргізу тұжырымдамасы қарапайым сұрақ түрінде көрсетілуі мүмкін: бұл ретте өндірілген шығындарды өтеу мақсатында қанша өнім бірлігін сату қажет.

Тиісінше, өнімнің бағасы барлық шартты өзгермелі шығындарды өтеу және шартты тұрақты шығындарды жабу және пайда табу үшін жеткілікті үстемеақы алу үшін белгіленеді [4]. Шартты түрде тұрақты және шартты түрде өзгертін шығындарды (толық құнын) өтеу үшін жеткілікті өнім бірліктерінің саны сатылғаннан кейін, одан тыс сатылған әрбір өнім бірлігі пайда әкеледі. Сонымен қатар, бұл пайданың өсу мөлшері толық шығындар құрылымындағы шартты тұрақты және шартты өзгермелі шығындардың арақатынасына байланысты. Дәл осындай әсер экономикалық қызмет көлемінің қысқаруы

жағдайында орын алады, яғни пайданың төмендеу қарқыны және шығындардың артуы сату көлемінің төмендеу қарқынынан асып түседі.

Осылайша, сатылған өнім бірліктерінің көлемі толық құнын жабу үшін жеткілікті минималды мәнге жеткенде, фирма осы көлемнен тезірек өсе бастайтын пайда алады.

Әдебиет:

1. Чучалов Е.А., Бессонов Н.И. Приемы экономического анализа, 2018.
2. Хорнгрен Ч.Т., Фостер Дж. Бухгалтерский учет: управленческий аспект. А, 2016.
3. Друри К. Введение в управленческий и производственный учет. М, 2011.
4. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры, М: Финансы и статистика, 2013.

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚҰРЫЛЫС САЛАСЫНЫҢ ЖАҒДАЙЫ ЖӘНЕ ДАМУ БОЛАШАҒЫ

*Баймолдина С.Ж., экономика ғылымдарының магистрі,
Ильясова К. И., экономика ғылымдарының магистрі
Казахский автомобильно-дорожный институт имени Л.Б.Гончарова*

Кез келген мемлекеттің әлеуметтік, экономикалық саласында құрылыс маңызды орын алады. Құрылыс индустриясына жаңа технологияларды енгізу тиісті техникалық және инженерлік жабдықтарды, құрылыс материалдарын, бұйымдары мен конструкцияларын өндіру процесін, сондай-ақ құрылыс нысандарындағы жұмыстарды жеделдетуге мүмкіндік береді [1].

Бүгінгі таңда Қазақстан Республикасында 641 000 білікті мамандар мен жұмысшылар жұмыс істейтін 46 476 құрылыс ұйымы жұмыс істейді, сонымен қатар құрылыс саласына қатысты басқа да көптеген ұйымдар мен кәсіпорындар, мысалы, құрылыс материалдарын өндіру және геология мен сәулет саласы бар.

Қазақстанда жұмыс істеп тұрған құрылыс компанияларының саны күрт қысқарды. Ұлттық статистикалық басқарманың мәліметінше, ақпан айында ғана олардың саны 1500 мыңға азайса, ақпанның соңында олардың саны 14800-ге жеткен [2].

Елдің жалпы ішкі өніміндегі құрылыс үлесі де 2020 жылдың соңында төмендеп, 6,1%-ды құраса, 2021 жылдың соңында бұл көрсеткіш төмендеп, 5,8%-ды құрады.

Соның салдарынан елімізде мемлекеттік инвестиция есебінен салынған 286 нысанның құрылысы тоқтатылды. 84 жағдайда жоба құнының өсуіне байланысты құрылыс тоқтатылды